

מה הוא אומר?

דנה עדי

כמעט כל יום אני מגיעה לבית הספר, שמחה ומוכנה ללמד. יש ימים שלא עוברות שעתיים וכבר כל השמחה עברה לי... הכיתה הפוכה, התלמידים הקבועים משוחחים וממשיכים לשוחח למרות שביקשתי להפסיק, שניים מתווכחים ביניהם (יש לי זיכרון שזה אותו ויכוח משלשום), קצת קללות והיתר כמו מעודדות ביציע. אז נמאס לי! מכירים את התחושה הזו? שנמאס לכם לנעוץ? שנמאס לכם להרגיש תסכול?

לעתים מתלווה לזה תחושת בדידות ואז המנהל עובר ומתלונן על הרעש, אולי טלפון מאחד ההורים על אווירה לא טובה בכיתה שלאחריו מגיעות עיפות ותשישות גדולה.

שמי דנה ואני מלמדת לשון ואנגלית בכיתות י'-י"ב. בנוסף, אני יודעת שחיייהם של התלמידים שלי מורכבים. מה שאני לא יודעת זה איך להגיע אליהם ואיך לדבר איתם על זה. זה לא מקרי שאני לא יודעת להגיע אליהם. התלמידים שלנו אינם מכבירים במלים. להיפך, ממש מתקמצנים. הם לא מסבירים, לא מתרצים. חוסר האמון שלהם בעולם המבוגרים גדול כל כך, ולכן אנו נעמוד במבחנים רבים שוב ושוב, תוך כדי שמירה מאסיבית של התלמידים על הקירות והמחסומים שהעמידו בינינו, עד שנוכה לבדל של מידע על עולמם.

כדי שאוכל להבין תלמידים שלי, אני חייבת להיכנס לעולמם, לחוויות שלהם, לראש שלהם. אני חייבת להבין איך היום שלהם התחיל ומה עבר עליהם מרגע שהתכוננו לשינה ועד הגעתם אליי לכיתה, לשיעור לשון.

יש הרבה שאלות לשאול אותם: ישנו? איפה ישנו? מתי התעוררו? העירו אותם? אכלו? שתו? התקלחו? יש בגדים נקיים? יש מעיל? שאלות שלא תמיד קל לשמוע את התשובה להן. תשובותיהם נמצאות לפעמים בפער מכאיב לתשובתיי שלי לאותן שאלות. כשאני אגיע לבית הספר, קודם כל אגש לעמדת הקפה, ובדרך כלל אשתה את הקפה השני שלי. חלק מהתלמידים שלי יגיעו לשיעור כשדבר לא נכנס לפיהם מרגע שהתעוררו בבוקר. אז רגע! אולי אציע להם לשתות תה קודם? אולי אשאל איך ישנו, אבדוק שהם נקיים ומרגישים טוב?

ילדים לא באים בבוקר לבית הספר ומספרים מה עובר עליהם. זה לא פשוט להיכנס לעולם של הילדים שלנו, לכן חשוב לנסות בכל דרך, להיכנס לעולמם, גם אם זה מדכא ומתסכל. רק כך, נוכל להתחבר אליהם ולסייע להם.

על מנת להבהיר את עמדתני ולהציע דרך התנהלות, בחרתי תלמיד שלי שנקרא לו י'. אני מלמדת את י' במסגרת שיעורי לשון כארבע שעות שבועיות, זו השנה השנייה. המפגשים בינינו הם לרוב במסגרת הכיתתית. לעתים רחוקות אני נותנת ל-י' שיעור פרטני, להשלמת פערים לימודיים ולשיחה אישית קצרה. בחרתי ב-י' מכיוון שהשנה חלה הדרדרות בהתנהגותו ובהישגיו הלימודיים. קשה לו לשבת שיעור שלם בכיתה. הוא מאחר לכל שיעור כמעט ויוצא באמצעו. לפעמים לא חוזר. רוב העבודות שהוא מגיש הן ברמה נמוכה מאלו שהגיש בשנה שעברה ולכן הישגיו השנה נמוכים. הוא מעתיק וממתין לתשובות ממני. אם אני לא מוכנה לתת לו תשובות, הוא מתעצבן עליי ועוזב את הכיתה. הוא עסוק בטלפון שלו כל הזמן, למרות שידע שאיני מוכנה לקבל את זה. בשנה שעברה הרגשתי שהצלחתי להגיע אליו, אך השנה ממש לא. זוכרים את התסכול והשמחה שעברה לי?

הבנתי שמבחינת י' קיימים שני קשיים עיקריים: הראשון, להחזיק מעמד שיעור שלם בכיתה. כאמור, הוא יוצא מרוב השיעורים באמצע ולא חוזר, גם כשמבטיח שיחזור. השני, להצליח לסיים משימות ברמה סבירה שתאפשר לו לחוות הצלחה.

דבר ראשון כתבתי את היום של י' מנקודת מבטו. זה דרש להפעיל דמיון, לחבר נקודות מידע שהיו לי עליו, קצת להמציא, קצת ממה שהבנתי, קצת ממה ששיעורתי, קצת להיזכר בתלמידה שהייתי, בקשיים שהיו לי בצעירותי. כשמדובר בילדים שלנו, לא תמיד קל לנו למצוא נקודות חיבור. צריך להתאמץ כדי למצוא אותנו. מתוך החוויות האישיות שלנו נוכל להבין טוב יותר את התלמידים שלנו ולגלות כלפיהם אמפתיה.

וזה מה שיצא לי:

בוקר... בוקר טוב י'

שיט... השעה 8:36. רמי אמר לי שאם אני אאחר ואגיע אחרי 9:15, אני לא נכנס לבית הספר היום. בריצה... מתלבש... במקלחת מצחצח שיניים, שוטף פנים. אוף... שוב פצעתי את עצמי במצח... למה אני לא מצליח לא לקלף את הפצע? אני אספיק לאכול? אני אספיק? לא בא לי לא להיכנס לבית הספר היום... לא בא לי שרמי ישלח אותי הביתה כי איחרתי.

יורד... שיט שכחתי את הבטרייה של האופניים בבית.

עולה ושוב יורד. אבא מתקשר... כן אבא... לא אבא, אני אספיק... אל תדאג.

תמיד הוא אומר לי 'אני לא דואג, תדאג אתה'.

מגיע לבית הספר בול בהפסקה. או, הנה החבר'ה סבבה. יושב עם החבר'ה מ-י"ב. גם שניים מ-י"א אתנו. הם חדשים בבית הספר. ד' נותן לי צ'אפחה. שונא שהוא עושה את זה. ח' אומר, בא לי לזרוק משהו על הילדים מ-י'. אולי אני אזרוק ואז יזמינו אותי למסיבה בשישי. טוב, יש צלצול. עוד לא עישנתי. אני אדליק סיגריה. או, איזו נודניקית המורה הזו. תיכף עולה. מסיים סיגריה. עולה למעלה. עוצר ליד המכונה, קונה בקבוק שתייה. או, איזה נודניק רמי... טוב, אני עולה, אני עולה. מגיע לקומה השנייה, חייב לשירותים. מדינה, מבטיח לך שנייה אני בא.

נכנס לכיתה... אהה, שיעור לשון עם דנה. סבבה סך הכול. אני יושב בפינה. מוציא פלאפון ומתחיל לשחק. דנה ניגשת. אוף גם כן זאת. שתעזוב אותי בשקט. למי יש כוח עכשיו לכתוב חיבור. חחח 500 מילים. לא נראה לי שאני אדבר היום 500 מילים, אז לכתוב? היא לא מוותרת לי. טוב, אני אסגור פלאפון. אני עושה את עצמי מחזיק את העט. אוף... שוב היא ניגשת אליי. הנה הנה אני כותב. אוף... היא מתיישבת לידי. מה היא רוצה? אולי אני אצא לשירותים? אולי אני אגיד לה שיש לי שיחה אצל רמי? אולי אני אגיד לה שאני צמא? אולי שתעזוב אותי כבר?

הנה, היא מוכנה לכתוב לי. אבל מה להגיד לה לכתוב? סתם בחרתי נושא. את מי מעניין תלבושת אחידה בכלל.

טוב, אני אעשה משימה אחת ואז היא תראה שאני עובד אז היא תלך לתלמיד אחר ואני אנצל את זה ואלך החוצה.

כותב משימה ואז עוד משימה. הנה, ידעתי שהיא תקום. אבל היא אמרה לי כל הכבוד. איך אני אקום עכשיו? דווקא דנה בסדר, אבל אני חייב לצאת.

יוצא... הבטחתי שאני אחזור. פוגש את ע'. אחי, אתה בא למטה? כן... בהפסקה מגיע ההוא עם הסנדוויצ'ים על האופנוע. אני קונה לי עם חביתה ובקבוק נסטי. נגמרה ההפסקה ועוד לא סיימתי את הסנדוויץ'. עולה לכיתה אתו. עוד שיעור עם דנה... וואלה לא בא לי עכשיו. אני אוכל לאט... אולי ייגמר השיעור. אני מסיים. יוצא לשטוף ידיים. פוגש את ח' בשירותים. גם הוא לא חוזר לכיתה. מנסים לרדת למטה... אבל דוד המורה לספרות מסתובב שם. בעצם מה הוא כבר יעשה? דוד באמת אומר מה קורה לאן אתם הולכים. אני מחליט לחייך לו וממשיך למטה.

השעה 13:35 ... זהו אני לא יכול יותר. אני יוצא והולך הביתה. יורד למטה. מדינה תופסת אותי. נו מה עכשיו? מה לאן אני הולך? הביתה... מנסה לדבר אבל אני ממשיך לדלג את דרכי החוצה. עולה על האופניים ורוכב הביתה. אימא חוזרת מוקדם היום מהעבודה. מעניין אם יש אוכל בבית, אני מת מרעב. אימא מגיעה ואומרת לי שנטע התקשרה. נטע המחנכת והיא כועסת כי לא נכנסתי לשעה חמישית. אני אפילו לא יודע מאיזה שיעור, אהה בטח ספורט. בגלל זה מדינה לא הייתה במסדרון כי היא היתה בשיעור. מה אני אגיד לך אימא? זה לא בכוונה. לא מעניין לי שם. טוב, אז תרד לאבא לעבודה... גם שם לא מעניין לי, אבל אבא אמר שאני אהיה איש עסקים כמוהו. אז אני עולה על האופניים ויורד. אבא בכלל לא פה. סיוון העובדת אומרת לי שאבא ביקש שאפרק את הארגזים במחסן מאחור. לא ידעתי שאיש עסקים עושה דברים כאלה. אבא אומר שאני צריך ללמוד מלמטה. למה הוא מתכוון? טוב, לא משנה, גם ככה הוא הבטיח לקנות לי היום טרנינג של נייק.

השעה 23:00, אני עולה הביתה. אני מגיע לבניין ואני רואה שם כמה חבר'ה. נשאר איתם מעשן סיגריות ועוד סיגריות... טוב עוד אחת אחרונה. יאללה קר לי, מה אני עושה פה? עולה למעלה. דופק מקלחת. אף אחד כבר לא ער. נכנס למיטה. בפלאפון. וואו כבר 3:00! איך אני אקום מחר? וואי רמי הורג אותי... לילה טוב י'.

אחרי הכתיבה, האמת של י' ניצבה מול עיניי, והביקורתיות שלי, שכל כך מאפיינת אותי, נעלמה. יכולתי פתאום לזהות ב-י' רגשות שלא היו חשופים בפניי קודם. בזכות הסיפור הזה יכולתי להתחיל להרגיש אותו. הבנתי שכדי להתחבר אליו, צריך להתחבר למקומות פנימיים אצלי שמכירים את הרגשות, ואולי קשה לי להתקרב אליהם.

דבר שני, כתבתי תכנית: לקחת את י' לשיחה אישית ובה נעבור על התלקיט שלו ואעדכן אותו במצבו מבחינה לימודית; לכתוב תכנית עבודה אישית למחצית ב' תשע"ט; לקבוע שיעור פרטני שבועי קבוע; ולהכין הסכם שייחתם על ידי שנינו; את ההסכם אתייק בתלקיט שלו.

בשבוע שעבר פגשתי את י' ושוחחנו, כפי שתכננתי. אחד על אחד, י' התגלה כביישן ושקט במיוחד, ועם זאת ענה לי על כל השאלות והביע רצון להתקדם ולסיים את החומר בצורה טובה. שמת לי לב שחסר לו מישהו שישוחח אתו. לא שישאלו אותו אם אכל או שתה, אלא שידברו אתו על החיים. הרגשתי ש-י' מפוצל בין מה שהוא שומע בבית לגבי עתידו לבין מה שהוא שומע ממוריו על יכולותיו האקדמיות. זה מטריד אותו, ואיפה שהוא לא משקיע יותר, הוא מרגיש שיאכזב את הצד השני. קבענו לשבת יחד פעם בשבוע בחצר ולא בחדר למידה או בפינת למידה, כדי לתת לו את האפשרות לספר על התלבטויותיו. יש קשר בין התנהלותו בבית הספר, לבין תחושותיו שהוא בודד ושאיף אחד לא באמת שאל אותו אף פעם, מה ברצונו לעשות כשיהיה גדול.

לא תמיד צריך לנסות לשפר את המצב, מספיק שנאמר שאנחנו שמחים על השיתוף. למען האמת, התגובות שלנו לדברים שתלמידים שלנו אומרים לנו, לעתים רחוקות באמת משפרות את המצב. מה שמשפר אלו הקשרים והחיבור בינינו.

ביני ובין י' יש חיבור, שהחל כבר בשנה שעברה. אני מתייחסת אליו כתלמיד ראוי, גם בתקופות שאינו מתנהג באופן תלמידי כלל וכלל.

בית הספר הוא אחד המוקדים המשמעותיים לזיהוי ואיתור תלמידים כמו י'. תלמידים שדי הולכים לאיבוד ולא חווים חוויות מעשירות בבית הספר. חשוב להבהיר להם שיש להם אצלנו מקום ושיש דרך משותפת שנוכל לעבור כדי לחוות חוויות טובות, מקדמות ומתקנות.

דנה עדי, מורה ללשון ולאנגלית בבית הספר ברנקו וייס אילת, שותפה לכתיבת תכנית חלוצי הערכה בלשון ואם בית ב"אור שלום".